

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ: ΟΥΤΟΠΙΑ Ή ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ; (Δεκέμβριος 2010)

Συγγραφέας: ΔΑΝΑΗ-ΜΑΡΙΑ ΑΡΑΠΗ

Σε παγκόσμιο επίπεδο επικρατεί «διεθνής αναρχία», λόγω έλλειψης μιας κυβέρνησης ή κάποιας διακρατικής εξουσίας και τα ανεξάρτητα κράτη δεν υποτάσσονται σε μια οικουμενική κυβέρνηση. Ωστόσο, έχουν πλέον προκύψει ζητήματα που χρήζουν διακρατικής συνεργασίας και απαγκίστρωσης από εθνικές διαφορές και κομματικές συγκρούσεις, όπως η διαχείριση περιβαλλοντικών θεμάτων, καθώς και η ύπαρξη μιας διεθνούς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης.

Στον τομέα αυτό έχουν αρχίσει αξιόλογες προσπάθειες διακρατικοί οργανισμοί, αλλά και μη κυβερνητικές οργανώσεις, όπως ο ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου), η Παγκόσμια Τράπεζα, ο ΟΗΕ με στοχευμένα προγράμματα όπως το UNEP (United Nations Environmental Programme), το UNDP (United Nations Development Programme) και το ΕΕΒ (Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος).

Οι συνέπειες της υποβάθμισης του περιβάλλοντος συχνά είναι διασυνοριακές και πρέπει να υπάρξει ουσιαστική κινητοποίηση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, Ωστόσο, στην πράξη αποδεικνύεται ότι τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα. Για παράδειγμα, οι χώρες του Τρίτου Κόσμου και οι αναπτυσσόμενες χώρες θέτουν ως αρχική προτεραιότητα τους την ικανοποίηση βασικών αναγκών, όπως πρόσβαση σε νερό, τροφή, αντιμετώπιση του υποσιτισμού, ασθένειες και επιδημίες. Βάσει στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας, ο μισός περίπου πληθυσμός του πλανήτη ζει σήμερα με λιγότερα από 2 ευρώ την ημέρα. Επομένως, προκειμένου να τεθεί σε ισχύ η ιδέα μιας διεθνούς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, θα πρέπει τα έθνη - κράτη να έχουν ήδη καλύψει τις ανάγκες επιβίωσης των πολιτών τους.

Η περιβαλλοντική διακυβέρνηση θα πρέπει να έχει ως αφετηρία το εθνικό επίπεδο με προσαρμογή στις εκάστοτε εθνικές ανάγκες και πολιτικές. Το αμέσως επόμενο βήμα είναι η συνεργασία μεταξύ των κρατών για καθορισμό κοινών στόχων και θέσπιση διεθνών κανόνων προαγωγής της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η ενσάρκωση των φιλοδοξιών μιας διεθνούς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, προϋποθέτει τη στήριξη και εξέλιξη του υπάρχοντος σχετικού νομικού πλαισίου. Ωστόσο, δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να συνάπτονται συμφωνίες και συνθήκες, που ενώ περιέχουν πολύ αισιόδοξες αξιώσεις, δεν προβλέπουν ουσιαστικά εργαλεία για την υλοποίηση αυτών.

Επιπλέον, προκύπτει αδυναμία διεθνών κυβερνητικών πρακτικών, λόγω της ποικιλομορφίας των κρατών και περιοχών, αλλά κυρίως εξ αιτίας της διαφοράς πλούτου μεταξύ Βορρά και Νότου, που εξ' ορισμού διαχωρίζει τις περιβαλλοντικές προτεραιότητες σε πρωτεύουσες και δευτερεύουσες.

Τα παραπάνω δεν αναιρούν κάποια επιτεύγματα. Πιο συγκεκριμένα, τα τελευταία 40 χρόνια υπάρχει παγκόσμια ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και μέτρα που λαμβάνονται από τις εθνικές κυβερνήσεις. Επίσης, ενώ η ποικιλομορφία του διεθνούς συστήματος αποδυναμώνει το όραμα μιας παγκόσμιας περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, η ίδια η ποικιλομορφία και επιστημονική διαφορετικότητα συνέβαλλαν στη θεμελίωση ενός ισχυρού διεθνούς περιβαλλοντικού δικαίου, πλαισιώνοντας διεθνείς συμφωνίες, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα το Πρωτόκολλο του Κιότο. Ακόμη, πρωταρχικός είναι ο ρόλος το UNEP που έχει στηρίξει πάνω από 100 χώρες να υιοθετήσουν και να αναπτύξουν περιβαλλοντική νομοθεσία.

Είναι λοιπόν αναγκαία η περαιτέρω συνδρομή όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την προάσπιση, συνέχιση και εξέλιξη της ιδέας της διεθνούς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, με την ενεργή συμμετοχή των περιβαλλοντικών Μ.Κ.Ο., διότι μόνο τότε η αναγκαιότητα αυτή θα πάψει να είναι μια ουτοπία.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην τριμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2010, σ. 13.